

Maria-Lluïsa Pazos, en el record

Pere Mayans Balcells

*Endarrerida porto l'esperança,
tot just a l'hora trista de l'espera.
Cada jorn és com una primavera
que, amb son finir, la meva tardor atansa.*

*Crement records al foc de la quimera;
complac l'avui, però la nit que avança
l'instant aspriu disfressa de gaubança.
I ja no em torna el que és el que abans era.*

*Del temps antic, en servo la recança,
hores malmeses i aures d'un destí
que em fa jugar entre el somni i l'enyorança.*

*I quan apunti el sol de l'hora mansa,
tan sols vosaltres heu de restar amb mi
per a reeixir, plegats, l'última estança.*

He volgut començar aquesta remembrança amb el poema «A mi mateixa», que Maria-Lluïsa Pazos i Noguera va incloure en el llibre *El club de les bones persones* (1), publicat l'any 2001 per La Busca Edicions, editorial que ella mateixa dirigia. Com podeu comprovar, malgrat que fos escrit gairebé fa vint anys, la mort de l'amiga Maria-Lluïsa, la mort de l'activista, escriptora, assagista, professora i editora Pazos —la Pazos—, el fa malauradament actual.

Em plau de recordar que el llibre el va dedicar a «persones concretes, amb noms i cognoms, a amics de debò, la fidelitat dels quals la vida m'ha permès de comprovar». I ho faig perquè penso que aquesta frase reflecteix molt bé la relació de la Maria-Lluïsa amb l'altra gent: amiga, molt amiga, dels amics, amb els quals era extraordinàriament despresada; però també injustament atacada per aquells qui havien estat amics i col·laboradors o, senzillament, per part dels qui no la coneixien. Sens dubte, va ser una persona polièdrica, una personalitat complexa, intensa, alguns

en dirien complicada, amb aquell punt d'autoestima necessari per a sobreviure en el món de la cultura catalana, que potser amagava les febleses que tots tenim i arrosseguem. Ara bé, ningú no pot negar que era summament intel·ligent i que s'estimava la llengua i el país. I la seva obra així ho demostra.

La primera referència que vaig tenir de la Maria-Lluïsa data de 1986, quan tot just jo començava a fer classes i ella va publicar *Ausiàs March i l'amor. Antologia poètica actualitzada*, un autor que l'acompanyarà durant la vida i al qual va dedicar, pel capbaix, dos llibres més, sempre amb la intenció d'apropar-lo al gran públic. Ara bé, quan la vaig començar a seguir va ser en el moment en què va prendre partit en el debat sobre el català *heavy* i el català *light*, amb el llibre *L'amenaça del català light*, que va publicar en 1990 i que, com deia l'editor de Tibidabo, va representar que «a la fi, hi ha algú que dona la cara i es compromet» en un debat que va marcar el final de la dècada dels anys vuitanta i començament de la dels noranta. En 1991 va ser una de les fundadores

de l'Associació Llengua Nacional. D'aquell període també data el seu llibre *La violació del català. La subordinació de la llengua a València i a Barcelona* (Tibidabo, 1992).

La conec personalment a mitjan dècada dels noranta, quan és directora de La

Busca, que aleshores era una col·lecció de l'editorial de Vilassar de Mar Oikos-tau. Publica títols com ara *Una llengua sense ordre ni concert* (que fa conjuntament amb Carles Castellanos, Francesc Ferrer, Josepa Huguet, Bernat Joan, Lluís Marquet, Antoni Muné-Jordà, Ernest Sabater, Blanca Serra i Jaume Vallcorba), *La llengua i el Leviathan* (Bernat Joan), *Curs de sociolingüística per a BUP, COU i reforma* (conjuntament amb Carles Castellanos), *El jovent opina* (Josep Huguet i Blanca Serra) i el nostre *Redescobrim els Països Catalans* (Pere Mayans i

Em plau de recordar que el llibre el va dedicar a «persones concretes, amb noms i cognoms, a amics de debò, la fidelitat dels quals la vida m'ha permès de comprovar».

Núria Montés). Els títols són prou reveladors de quin era el posicionament lingüístic —i nacional— de la Maria-Lluïsa.

Comença a partir d'aquell moment una relació personal intensa que es tradueix en la meua integració a l'Associació LLENGUA NACIONAL, on vaig col·laborar especialment en la revista de l'entitat, i en la fundació de l'editorial La Busca. D'aquells moments, d'estreta col·laboració, en són hereus títols com *Exercicis. Per a l'obtenció del certificat de capacitació en llengua catalana* (Ferran Marquina, Víctor Pallàs i M. Lluïsa Pazos) o *Junts en la diversitat* (David Casellas) i *CAT. Llengua i societat dels Països Catalans* (Pere Mayans i Núria Montés), els primers i potser els únics crèdits variables de secundària per a atansar la sociolingüística catalana als joves. També de la dècada dels noranta data la nostra col·laboració en el Premi Jove de la Penya Santamaria, un autèntic revulsiu en l'escriptura en català dels nostres adolescents.

Després de deixar la direcció de l'associació i de la revista LLENGUA NACIONAL, es va dedicar de ple al

projecte editorial de La Busca, juntament amb el seu marit Antoni Adell; va arribar a publicar-hi més de dos-cents títols.

L'editorial La Busca sempre va mirar de promoure la literatura catalana; per això s'hi van editar els textos guanyadors del premi que organitza el Departament d'Ensenyament «El gust per la lectura» (del quart concurs, 1998-1999, fins al novè, 2003-2004), del Premi Víctor Mora de narrativa breu (l'Escala, des del 2000 fins al 2012) i del premi Emili Teixidor. També va instaurar el premi d'assaig Francesc Ferrer i Gironès, que en el 2006 va guanyar Victor Alexandre i en el 2007, Bernat Joan i Marí.

A través de la seva persona, vaig conèixer gent tan interessant com

Víctor Mora (l'obra del qual va publicar o tornar a publicar La Busca), Adrià Blasco (el dibuixant del còmic *Tallaferro*) o els activistes i filòlegs Víctor Pallàs i David Casellas, entre tants d'altres.

Gràcies, doncs, Maria-Lluïsa, per tot el que has fet per nosaltres, per la llengua, per la literatura i, en definitiva, pel país. ■

Gràcies Maria-Lluïsa, per tot el que has fet per nosaltres, per la llengua, per la literatura i, en definitiva, pel país.

El plaer de compartir

TRIAS
DES DE 1902

Trias Galetes - Biscuits, S.A.
Ctra. de Sils, 36
17430 Santa Coloma de Farners
Tel. 972 84 12 13
www.trias.cat